

Sundsvalls kommun
skolan@sundsvall.se

2024-02-27

1 (9)

Dnr SI 2022:6164

Uppföljningsbeslut

---

efter kvalitetsgranskning av grundskolors arbete
för en inkluderande utbildning vid Höglundasko-
lan i Sundsvalls kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på vid Höglundaskolan. Granskningen genomfördes under vårterminen år 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen fem utvecklingsområden som angetts i beslut den 30 maj 2023, dnr SI-2022:6164.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Höglundaskolan senast den 24 november 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Sundsvalls kommun har inkommit med en sådan redovisning den 8 november 2023.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas .

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den målsättningen som utgångspunkt leda ett systematiskt arbete för att utveckla och förankra arbetsprocesser. Detta så att alla arbetar åt samma håll med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Rektorn behöver utifrån en behovsanalys se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön, vilket även innefattar kunskap om hur de kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor och pojkar.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

- Lärarna behöver med stöd av elevhälsan utveckla tillgängligheten i undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser de innebär.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Lärare behöver stärka en socialt tillgänglig lärmiljö genom att öka elevers möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen.

Ytterligare kvalitetshöjande åtgärder behövs.

- Lärare behöver i samråd med elevhälsan och rektorn inleda ett aktivt arbete med att beakta fysiska tillgänglighetsaspekter vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Ytterligare kvalitetshöjande åtgärder behövs.

Skolinspektionens samlade bedömning är att ytterligare åtgärder behövs för att höja kvaliteten. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen tar ansvar för ett fortsatt utvecklingsarbete. Skolinspektionen avslutar därmed granskningen, men kommer att fortsätta följa verksamheten i sin samlade risk- och väsentlighetsanalys.

Bakgrund

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den målsättningen som utgångspunkt leda ett systematiskt arbete för att utveckla och förankra arbetsprocesser. Detta så att alla arbetar åt samma håll med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att skolledningen i samverkan med elevhälsan har formulerat en målsättning om en tillgänglig utbildning. En handlingsplan har tagits fram och all personal har fått reflektera över vad målsättningen och handlingsplanen innebär. Vidare har en roll- och ansvarsfördelning tagits fram och implementerats för att säkerställa en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Ett nytt verktyg, benämnt undervisningskonferens, för analys och utveckling av tillgängliga lärmiljöer har introducerats. Vid konferensen möts skolledning, pedagoger och elevhälsa för att samtala om hur de på gruppnivå gör lärmiljön tillgänglig för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Härtill har elevhälsan tagit fram en ny ärendegång för elever i behov av särskilt stöd vilken har kommunicerats för alla personalgrupper. Dessutom har en utbildningsinsats inletts

för att ge lärarna strategier så att tillgängligheten för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ökar.

Verksamhetens kvalitet har bland annat utvecklats genom att medvetenheten om hur neuropsykiatriska funktionsnedsättningar påverkar elevernas förmåga har ökat. Vidare har tydliggjorda rutiner och ansvarsfördelning bidragit till att trygghet, likvärdighet och kvalitet i insatser i arbetet med elever i behov av särskilt stöd ökat. Härtill har införandet av undervisningskonferensen bidragit till en ökad samsyn hos personalen kring vad som gör undervisningen tillgänglig för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. En förväntan finns om att antal elever med problematisk skolfrånvaro genom insatserna ska minska.

- Rektorn behöver utifrån en behovsanalys se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön, vilket även innefattar kunskap om hur de kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor och pojkar.

Av huvudmannens redovisning framgår att en utbildningsinsats har genomförts för att ge all personal kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön. Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) studiepaket och externa föreläsare har använts för insatsen, vilken även innefattade hur neuropsykiatriska svårigheter kan ta sig uttryck för flickor och pojkar.

Verksamhetens kvalitet har utvecklats genom att samsynen och medvetandegraden om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få för flickor respektive pojkar har ökat. Personalens ökade kunskap om pedagogiska strategier har förbättrat tillgängligheten för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver med stöd av elevhälsan utveckla tillgängligheten i undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser de innebär.

Av huvudmannens redovisning framgår att elevhälsan har fått ett uppdrag att främja tillgängliga lärmiljöer för eleverna och arbetslagen har fått i uppdrag att utveckla lärmiljön och ansvara för den primära elevhälsan med stöd och anpassningar i klassrummet. Genom undervisningskonferenserna finns numera en arena för samtal mellan

pedagoger, elevhälsa och skolledning om hur de på gruppnivå gör lärmiljön tillgänglig för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Verksamhetens kvalitet har utvecklats genom undervisningskonferenserna där lärarna ges stöd av elevhälsan. Undervisningskonferenserna har bidragit till ökat samarbete och samsyn kring vad som gör lärmiljön tillgänglig för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

- Lärare behöver stärka en socialt tillgänglig lärmiljö genom att öka elevers möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att lärarna och mentorerna har fått ett gemensamt uppdrag att ansvara för elevens socioemotionella utveckling och mående, beteende och närvaro och ansvara för att klassråd genomförs regelbundet. De ansvarar även för att stärka individen socialt och emotionellt och att träna samspel för att öka förståelse och respekt för varandra. Ansvaret innebär också att förebygga mobbning och hantera konflikter samt att skapa trygghet och ge eleven framtidstro och optimism. Lärare från alla stadier finns nu representerade i skolans nolltoleransgrupp som har förstärkts med kurator.

Skolinspektionen konstaterar att redovisningen anger att uppdrag och ansvar har tydliggjorts med syfte att skapa social tillgänglighet. Hur detta uppdrag ska konkretiseras så att elever ges möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen är vagt beskrivet i huvudmannens redovisning.

- Lärare behöver i samråd med elevhälsan och rektorn inleda ett aktivt arbete med att beakta fysiska tillgänglighetsaspekter vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att den tidigare nämnda undervisningskonferensen bidrar till att undanröja hinder i lärmiljön. Vidare har en mall utformats som stöd för lärare, elevhälsa och skolledning i planeringsarbetet med att undanröja hinder för bland annat fysisk tillgänglighet. Arbetslaget, mentor och lärare har fått olika uppdrag. Lärarna ska utgå från elevernas individuella behov vid planeringen av den fysiska lärmiljön. Härtill har alla lärare fått utbildning i hur hinder i den fysiska lärmiljön kan undanröjas för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Verksamhetens kvalitet har utvecklats då det är högre kvalitet på samtalen kring de fysiska tillgänglighetsaspekterna och tiden från det att fysiska tillgänglighetshinder identifieras till det att de undanröjs har kortats. Den allmänna kompetensen hos lärarna avseende fysiska tillgänglighetsaspekter har höjts.

Skolinspektionen konstaterar att redovisningen anger att uppdrag har tydliggjorts med syfte att skapa en fysiskt tillgänglig lärmiljö. Hur dessa uppdrag ska konkretiseras så att fysiska tillgänglighetsaspekter beaktas vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter framgår emellertid inte av redovisningen.

På Skolinspektionens vägnar

2024-02-27

2024-02-27

 Lena Knutsson

Beslutsfattare

Signerat av: Lena Knutsson

 Kristina Svensson

Föredragande

Signerat av: Kristina Svensson

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolinspektionens hemsida: Skolinspektionens hemsida: Skolinspektionen.se](https://skolinspektionen.se/arbete-för-en-inkluderande-utbildning-fokus-på-tillgänglighet-i-lärmiljön-kopplat-till-neuropsykiatriska-svårigheter)

Bilaga 2: Författningsstöd

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som

bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förorbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förorbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).